

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

VII. De relaxatione irregularitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

rit apposita, non inde infertur scientiam huius pœnæ necessariam fore: nam inobedientia, & contumacia non ex pœnâ impositâ cognitione, sed ex cognitione legis, illiusque transgressione contingit.

Adde si ad incurrendam irregularitatem necessarium foret cognoscere eam pœnam delicto annexâ. Ergo homicidia ignorans pœnam nulla irregularitate teneretur, sed liberè pòsset ad ordines promoveri. Hoc autem fallum videtur, siquidem iudex iussit eum morti tradens irregularitatem contrahit, tamen si ignoret irregularitatem suo facto impositam esse, eo quòd dedecet Christi esse ministrum qui alium vitam privavit; sed hæc indecentia efficacius urget in eo qui iniussit, & iniquè alium occidit; ergo irregularis erit, tamen si ignoret suo delicto irregularitatem esse impositam.

Verùm etiâ hæc sententia tenenda sit vt communis, & in praxi recepta, nihilominus contraria scilicet ignorantem probabiliter pœnam irregularitatis suo delicto esse impositam excusari à dictâ irregularitate probabilis est, vt docuit Sanch. lib. 9. disp. 3. 2. num. 21. Coninch. disp. 18. dub. 4. num. 37. Suar. disp. 4. de censur. sect. 9. num. 22. Bonac. t. 1. disp. 1. de censur. q. 2. pun. 1. num. 13. & docuerunt absolute Hostiens. cap. 2. nobis et. de sentent. excommunicat. vers. addo. Syluest. verbo ignorantia q. 8. dicto 1. iuncto dicto 3. Nauar. cap. 27. numero 274. vers. 13. Philarc. de officio Sacerdotis. t. 1. p. 1. lib. 3. cap. 4. §. tertio obicitur. Manuel. t. 1. sum. in 2. edit. cap. 195. numero 3. & tanquam probabile defendimus tract. 2. de peccatis dispur. 1. punct. 17. num. 6. Ratio ea est, quia committens aliquod delictum solum subditur pœnis tali delicto proportionatis, non tamen aliis pœnis extraordinariis, & quæ delicti grauitatem secundum se videntur excedere, quæque imponuntur ab Ecclesia, vel republica ob vitandum delicti frequentem vsu, vel ob aliam causam.

Quocirca etsi consensus delinquentis in pœnam non requiritur ad sustinendam illam; requiritur tamen consensus illius in culpam, prout, est causa talis pœnæ: seu prout continet talem pœnam, quod fieri nequit absque notitia pœnæ, quando pœna est extraordinaria. At irregularitas quæ delicto annexitur censenda est pœna extraordinaria delicti, siquidem obligat delinquentem, vt eam in se exquatur, ergo censeri non debet incurri ab ignorante legem sub tali pœna esse latam, & ex his soluitur fundamentum num. precedenti relatum. Non enim est inopueniens, quod multi ab hac pœna in foro conscientie excusantur, sicut excusantur à censuris, cum in eo foro aduersus legem Ecclesiasticam completè non delinquant ignorando pœnam extraordinariam, sub qua lex lata est. Neque item est conueniens quod iudex ignorans suo facto irregularitatem annexit eam contrahat, non tamen eam contrahat homicida ignorans irregularitatem suo delicto annexit, quia irregularitas iudici non in pœnam, sed ob decentiam posita est: at homicida tum ob decentiam, tum in pœnam delicti irregularitas indicitur quæ irregularitas grauior est, & difficultior dispensationis, ac proinde non est mirum, vt cognitionem legis eam indicentis exposulet.

PVNCTVM VII.

De relaxatione irregularitatis.

1. Baptismo nulla irregularitas tollitur.
2. Professione religionis irregularitas orta ex defectu natalium tollitur.
3. Pontifex relaxare omnem irregularitatem sua dispensatione potest.
4. Episcopus relaxare irregularitatem nequit, nisi ei à Pontifice fuerit concessum.
5. Explicatur concessio in Trident. facta cap. 6. sess. 24. de reformat.
6. Episcopus non potest ex vi huius concessionis hanc potestatem exercere in non subditum.
7. Qui nomine Episcopi venians intelligendi in dicto decreto.
8. Qui nomine subditi intelligantur.
9. Non est opus ad hanc dispensationem concedendam, vt Episcopus in sua diocesi assistat.
10. Vt hanc dispensationem concedat, delictum debet esse occultum. Et qualiter hoc intelligatur.
11. Deinde non debet esse ad forum consentio sum deductum.
12. Si reus ex defectu plena probationis, vel falsis probationibus absolutus fuerit, absoluti ab Episcopo potest.
13. Si vero delictum in iudicio probatum integre fuerit, & reus condemnatus, & punitus, verus existimo non posse in hac irregularitate Episcopum dispensare, etsi alij contrarium censent.
14. Hac dispensandi potestas pro utroque foro prodest.
15. Hac potestas delegabilis est.
16. Si dispensatio concedenda est plurimo irregularitatum, omnium mentio facienda est.

17. Exceptio à potestate dispensandi stricte interpretanda est.
18. Episcopus confici irregularitatis in qua dispensare potest, si admittat irregularitatem ad ordines suscipiendos, vel beneficium dispensare cum illo censetur.
19. Dispensatus ad ordines, non censetur ad beneficium.
20. Dispensatus ad ordines ad solos minores dispensatus censetur, nisi minoribus initiatus fuerit.
21. Episcopus litteras dimissorias ad ordines concedens, non censetur concedere potestatem dispensandi.

Tripliciter va docent Doctores irregularitatem relaxari posse, Baptismo. Professione religionis, & dispensatione. Baptismo namque si rectè consideretur nulla irregularitas tollitur, quia nulla est quæ Baptismum precedat. Omnis enim irregularitas iure Ecclesiastico inducta est, quod nullam vim habet in eos qui sunt extra Ecclesiam, vt fatetur omnes. Sunt tamen aliqui defectus, qui post Baptismum remanent in Baptizato, & ratione illorum constituitur baptizatus irregularis. Primò, si ante Baptismum bigamus fuerit, quia non potest perfectè significare vnionem Christi cum Ecclesia. Et quamuis in hoc casu fuerit inter Augustinum, & Hieronymum controuersia, iam sententia Angulini prævaluit, relata in cap. Accutus 26. dist. 1. & cap. 3. qui videtur el. 1. 34. dist. & pluribus exornat Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 6. num. 8. Secundò si post Baptismum claudus, cæcus, & aliæque corporis deformitates præfata. Tertio si illegitimus, quia defectus hic Baptismo non aboletus, sed post Baptismum perseverat. Vt docet Syluest. verbo baptizatus, num. 2. Sa. t. lib. 7. cap. 13. num. 21. Layman. dicto cap. 6. num. 9. Quarto si ex delicto commissio ante Baptismum infamia aliqua orta sit, quæ adhuc post Baptismum perseveret. Sed infamiam facti nullam credo post Baptismum perseverare; quia Baptismo perfectè delictum aboletur, & conueniente infamia ei annexa. Sicuti tradit Henric. lib. 14. cap. 17. numero 2. Sayrus cap. 13. num. 2. Layman. supra. Item dicendum est de infamia orta ex officio vili exercitio, quæ officio depollicellare debet. Secus vero dicendum censetur de infamia iuris, quæ ex sententia condemnatoria procedit, hæc enim ex se perpetua est, neque Baptismo purgatur, vt aduertit Suarez disp. 48. sect. 2. Gaspar Hurtado de irregular. dist. 20. Cæteræ vero irregularitates etiam ex homicidio voluntario sine iniusto, siue iusto necessandè exigunt, vt post Baptismum præstentur facta, quibus annexantur. Sicuti docet Henric. lib. 14. cap. 17. num. 2. Maiol. lib. 5. de irregular. cap. 5. num. 11. Sayrus lib. 7. cap. 13. num. 2. Coninch. dispur. 18. dub. 2. in fine. Layman. dicto c. 6. in fine, & subditque rationem, quia per Baptismum quasi in alterum virum homo mutatur, Christusque tanquam agni mansuetudinem induere tenetur.

Secundò aboletur Professione religionis, seu emissione votorum in religione approbata irregularitas orta ex defectu natalium in ordine ad suscipiendos ordines, manente inhabilitate ad dignitates, & prelaturas. Sicuti multis rebus docet Sanch. lib. 7. de matr. disp. 86. num. 4. Suar. disp. 41. sect. 1. num. 3. Sayr. lib. 7. cap. 13. num. 9. Henric. lib. 14. cap. 17. num. 2. Nauar. c. 27. num. 20. 1. Maiol. lib. 5. cap. 5. num. 13. Coninch. disp. 18. dub. 4. conclus. 2. Bonac. t. 1. disp. 7. q. 5. pun. 2. num. 4. Paul. Layman. lib. 1. tract. 5. par. 5. cap. 1. vers. circa finem. Et colligitur ex cap. 11. de filiis presbyterorum: iuncto cap. finali eodem tit. Et ibi Glossa finalis. Solent autem ferè omnes religiones priuilegia habere, vt eam religionis etiam si defectum natalium habeant, in Prælatos eligi possint: Sicuti notauit Sayrus dicto cap. 13. num. 9. & habetur in nostris priuilegijs verbo dispensatio. §. 2. Et quamuis Sotus in 4. dist. 25. q. 2. artic. 3. columna 3. affirmet vsu receptum esse omnem irregularitatem per religionis ingressum tolli, excepta bigamia, & ea quæ oritur ex homicidio voluntario, id Doctores communiter reprobant, hinc commune spectatur; quia in eo nullum est fundamentum huius relaxationis: Sicuti aduertunt Suar. Sanch. Sayrus, Coninch. Layman & alij locis allegatis. Ac si spectentur priuilegia religioni concessa, etsi de facto in ipsa Professione irregularitates non relaxent, attamen potestatem concedunt ea relaxandi. Sicuti in Societate conceditur facultas pro foro conscientie Præposito Generali quamlibet irregularitatem siue bigamiæ siue homicidij voluntarij relaxandi, vt constat ex compend. priuilegior. verbo dispensatio. §. 4. & alius. Quinimo omnibus religionibus Mendicantibus concessum est priuilegium relaxandi irregularitatem etiam homicidij voluntarij; dummodò notoria non sit ex priuilegio Martini V. cuius meminit Man. Rodrig. t. 1. q. regular. q. 24. art. 12. Illud est certum ingressum religionis præfate causam vt facilis in irregularitate dispensetur, in qua forte dispensatio non esset concedenda.

Tertio relaxatur irregularitas dispensatione. Et quidem Pontificem posse omnem irregularitatem relaxare, constans est sententia, cum ab ipso ortum haberit, non tamen solet facile in irregularitate bigamiæ propriæ dispensare, cum hæc irregularitas ab Apostolica traditione descendat. Neque

que etiam in ea quæ ex homicidio voluntario dicitur, cum grauem contineat indecentiam. Si tamen absque causa dispensationem concedat, valida est eius dispensatio, esto sit illicita. Quod secus contingit in dispensatione ab inferiori facta, cui non censetur à Pontifice concessa potestas, nisi causa legitima intercedente, vt latè diximus tract. de legib. disp. vlt. de dispensat.

Præter summum Pontificem alicui videbitur Episcopo facultatem competere iure ordinario relaxandi quamlibet irregularitatem, cuius relaxationem Pontifex sibi expressè non reseruauerit. Argum. cap. Nuper de sentent. excommunicat. vbi loquens Pontifex de excommunicatione inquit: Cum conditor canonis absolutionem sibi specialiter non reseruauit, eo ipso concessisse videtur facultatem alii relaxandi. Verùm hæc ratio nullius momenti est, quia absolutio excommunicationis est maximè necessaria saluti spirituali fidelium, si quidem impedit sacramentorum receptionem, quæ sunt bona præuissima, & spirituali saluti maximè necessaria, ideoque Pontifex illius absolutionem concessisse videtur, quod specialiter sibi non reseruauit. At in irregularitate hæc non procedunt, vt potest quæ solum impedit ordinis susceptionem, vel illius vsum, quæ non sunt salutis necessaria. Adde si ex ratione facta in cap. nuper, licet facultatem sibi concessam extendere ad aliarum censuratum, & impedimento absolutioem præter excommunicationem, non solum Episcopus, sed parochus potest irregularitatem relaxare, & ab interdicto, & suspensione absolueret, siquidem à sententia excommunicationis non reseruata parochus absolueret potest, iuxta communionem Doctorum sententiam, quod nemo asserere audebit. Præterea excommunicatio est pœna medicinalis, quæ tolli debet quàm primum excommunicatus à contumacia recesserit. Cap. ex litteris de constitut. onib. Cap. quæ fronte de appellat. ideoque absolucio excommunicatum præstat quod à iure præcipitur. Secus est in irregularitate, quæ cum sit pœna, & impedimentum de se perpetuum ipsi iure dicitur non esse aufere dum, ac proinde illud aufere vulnerat ius, & ob eam causam dispensatio nuncupatur iuris vulneratio. Non ergo valet argumentum ab excommunicationis absolutione ad dispensationem irregularitatis. Quocirca dicendum est, quod dispensatio irregularitatis concessa non est Episcopo, intelligitur Pontifici reseruata: vt ex communi sententia tradit Suar. disp. 4.1. sect. 2. num. 3. Et colligitur ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de reform. vbi datur facultas Episcopis dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, neque ad forum contentiosum deducta, excepta ea quæ oriuntur ex homicidio voluntario. Insuper ergo Episcopus ex se, & ex suo munere hanc facultatem non habere.

Sed vt plene intelligatur hæc potestas Episcopis à Conc. Trident. concessa, quatuor conditiones seruandæ sunt in illius vsum, vt ex ipso textu constat. Prima vt sit dispensatio cum subditis. Secunda in diocesi sua. Tertia in irregularitate proueniente ex delicto occulto, neque ad forum contentiosum deducta. Quarta pro foro conscientie.

Circa primam conditionem certum est Episcopum non posse dispensationem exercere respectu eorum qui ei non subdantur, quia dispensatio est iurisdictionis vsus necessariò in subditos exercendus. Quapropter explicandum est, qui nomine Episcoporum, & subditorum in prædicto Conc. Trident. decreto veniant. Et breuiter dicendum est eos Episcopos intelligi, qui ordinariam in subditos iurisdictionem habent, & illos subditos esse intelligendos qui his Episcopis iure ordinario subdantur. Quapropter non venit intelligendus Archiepiscopus comparatione subditorum Suffraganei, quia non est illorum superior absolutè, nisi in causis ad ipsum per appellationem deuolutis. Cap. 1. de officio legati. & cap. duo de officio ordinarij. Et appetitur in cap. pastoralis eodem tit. ibi: Cum in eum (scilicet Suffraganei subditum) exceptis quibusdam articulis, nullam habeat potestatem: vnus autem articulus est, si per appellationem causa ad ipsum deferatur, vel negata absolutione à Suffraganeo imploretur auxilium Metropolitanum, vt ex misericordia dispense, vel faciat vt inferior dispense. Sicuti tradit Henric. lib. 14. cap. 13. num. 3. Aulla 7. p. de irregular. disp. 10. dub. 6. notab. 2. circa 1. conclus. Thom. Sanch. lib. 4. in decalog. cap. 3.2. num. 12. Deinde Henric. & Aulla supra. & Anton. Gomez. in explicat. Bullæ Cruciata, conclus. 30. num. 59. extendunt prædictam doctrinam ad tempus quo diocesim Suffraganei visitat, tunc enim affirmant relati Doctores posse Metropolitanum dispensare cum subditis Suffraganei, ac si esset eorum proprius Episcopus, quia pro illo tempore sic esse censetur. Sed rectius Suar. de censur. disputat. 4.1. sect. 2. num. 12. Sayrus in clauis regia, lib. 6. cap. 11. num. 80. & Thom. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 6. & lib. 4. cap. 38. num. 14. negant eo casu Archiepiscopo hanc facultatem in irregularitate dispensandi concedentes potestatem à peccatis absolucendi, quia Archiepiscopus non est iudex ordinarius subditorum Suffraganei, nisi in casibus sibi spe-

cialiter concessis. Cap. pastoralis de officio Ordinarij. At nullibi inuenitur concessa hæc potestas dispensandi in irregularitate tempore visitationis, etiam si potestas absolucendi à peccatis concedatur in cap. fin. de Censuris, lib. 6. Quapropter vt bene Sanch. lib. 4. in decalog. cap. 38. num. 14. nequit Archiepiscopus concedere illis subditis Suffraganei litteras dimissorias ad Ordines, neque potest dispensare in denunciationibus matrimonio præuicis, neque in votis, neque in irregularitate illegitimorum.

Deinde nomine Episcopi pro dispensationibus concedendis, non venit in dicto Conc. Trident. decreto intelligendus Vicarius generalis, nisi specialiter ei commissa sit ea potestas, nam ex vi vicariatus illam non habet, vt multis allegatis docet Sanch. lib. 2. de matr. disp. 40. num. 12. & lib. 4. in decalog. cap. 38. num. 18. quia dispensatio reputatur quasi restitutio in integrum, quæ in generali mandato non continetur, ex leg. illud. ff. de Minorib. Præterea nomine Episcopi in eo decreto pro dispensationibus concedendis, non veniunt Prælati regulares cõparatione religiosorum sibi subditorum, quia ij Prælati non habent diocesim, quod necessariò videatur requiritum, vt gaudeant præuilegio Conc. Trident. siquidem Trident. inquit: Liceat Episcopis &c. in diocesi sua. Supponit ergo eos quibus hanc dispensandi facultatem concedit habituros esse diocesim, vt aduertit Sanch. lib. 8. de matr. disp. 2. num. 3. Quapropter Pius V. in quodam motu proprio; quem refert Rodrig. 1.1. q. regular. q. 6. art. 9. extendit facultatem Conc. Trident. absolucendi, & dispensandi Episcopis concessam ad Prælatos regulares etiam locales religionum exemptarum erga religiosos sibi subiectos. Vnde ex vi huius præuilegij possunt Prælati in foro conscientie quæ quid possunt Episcopi virtute Conc. Trident. cum suis subditis. Sicuti probat Rodrig. supra. Suar. 4. in 3. p. disp. 30. sect. 2. n. 7. Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 7. & loquens de dispensat. lib. 8. de matr. disp. 2. num. 13.

Veniunt tamen nomine Episcopi intelligendum. Primò Capitulum Sede vacante, quia succedit in iis quæ competunt Episcopo iure ordinario speciali, esto non succedat in iis quæ competunt Episcopo iure speciali delegato. Sicuti notat Abbas, cap. verum, num. 9. de foro competenti. Innocent. capit. cum in curiis, num. 7. de electione. Felin. cap. cum e num. 17. de rescriptis. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 2. num. 10. At hæc potestas dispensandi in irregularitatibus, & absolucendi quibuscunque casibus occultis competit Episcopis iure ordinario; siquidem non ratione personæ, sed dignitatis conceditur, & ex alia parte non eliguntur tanquam Sedis Apostolicæ delegati, sed tanquam proprii Episcopi, & pastores fororum subditorum. Est ergo hæc potestas ordinaria, atque adeò transit in Capitulum Sicuti docet Sanch. aliis relatis lib. 8. de matr. disp. 2. num. 10. & lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 4. & lib. 4. cap. 38. num. 17. Henric. lib. 14. de irregular. cap. 18. num. 2. in fine. Secundo sub nomine Episcopi veniunt Abbates, & alij Prælati habentes propriam diocesim, & in ea iurisdictionem quasi Episcopalem independenter ab Episcopo exercentes, vt alios referens tradit Sanch. dicto lib. 8. de matr. disp. 2. numero 12. & lib. 2. in decalog. c. 11. num. 5. Sayrus in clauis regia, lib. 6. cap. 11. num. 83. Aulla de censur. 7. p. disp. 10. dub. 6. August. Barbof. in remissionib. concil. Etiam hæc potestas absolucendi, & dispensandi contenta in Conc. Trident. latè est interpretanda; quia est beneficium Principis in iure communi inierum, ergo extendenda est ad hos Prælatos. Deinde ij Prælati solum differunt ab Episcopis in consecratione, sed Episcopi electi, & non consecrati hæc gaudent facultate, vt testatur Suar. disp. 4.1. sect. 2. num. 7. Rodrig. q. regular. q. 6. art. 9. Et Zenedo collect. 4. ad decretal. num. 3. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 2. num. 11. Ergo ij Prælati eadem potestate gaudent debent, siquidem in iurisdictione sunt omnino æquales. Tamen contrarium sentiant Suar. disp. 4.1. de censur. sect. 2. numero 7. Petr. de Ledesma. r. 2. sum. tract. 1. cap. 6. post 10. concl. Aragon. 2. 2. q. 38. art. 2. colum. 7. conclus. 4. Tolet. lib. 1. c. 85. num. 5. Bonac. aliis relatis disp. 7. pun. 1. num. 7. ducti ex eo quod hæc potestas dispensandi, & absolucendi videatur Episcopis concessa ratione suæ præminentis dignitatis. Sed est ratio infirma, cum hæc potestas eis ante consecrationem competat. Sed quidquid sit de hæc questione affirmat Suar. supra, subditos illorum Prælatorum absolui, & dispensari potest ab Episcopo in cuius territorio, seu diocesi existunt, quia respectu casuum qui in Concil. Trident. continentur, subiecti sunt Episcopo, etiam si in aliis soli suo Prælato subdantur.

Nomine subditorum in prædicto decreto intelliguntur qui in diocesi Episcopi domicilium habent, tamen si illud habeant partiale, eo quod simul in aliena diocesi domicilium retineant, quia non est inconueniens quemlibet duplex domicilium habere, & duplici Episcopo esse subiectum. Sicuti tradit Sanch. lib. 3. de matr. disp. 2. num. 4. & lib. 2. in decalog. cap. 11. num. 8. Deinde veniunt ex recepta sententia, etiam caræ sequuti non fuerimus tract. 3. de legib. disp. 6. de dispensat. pun. 7. §. 2. in fine, qui maioræ anni parte in ea diocesi com-

morantur, quia hi repugnantur domicilium habere quoad effectum dispensationis, ut latè probat Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 2. 3. num. 12. Et 13. Secus verò dicendum videtur de peccatis, scholasticis, & mercatoribus, qui maiori anni parte in ea diocesi non commorantur, nam hi esse possunt à peccatis absoluti, non tamen in irregularitatibus, & voris dispensari, ut placet Suar. disp. 41. de censur. sect. 2. num. 10. Et 12. Sanch. lib. 2. in decal. cap. 1. num. 9. Qui verò nullibi habent certam sedem, sed continuò vagantur, non est dubium absoluti, & dispensari posse ab Episcopo in cuius diocesi reperiantur, quia alicui debent subici. Ut notavit Sanch. lib. 3. de matr. disp. 2. 5. n. 4. & lib. 2. in decal. c. 1. num. 8.

9 Secunda conditio servanda in vsu facultatis à Conc. Trident. concessa est, ut Episcopus eam concedat; In diocesi sua. Quia verba non leuem difficultatem ingerunt: nam ex illis colligi videtur debere Episcopum ut absolutionem, vel dispensationem concedat in sua diocesi existere, vel eius subditum, vel utrumque simul. Qua in re optimè notarunt Suar. de censuris, disp. 41. sect. 2. num. 10. & Sanch. lib. 2. in decal. cap. 1. num. 12. illa verba, in diocesi sua, non esse posita, cum Concilium de dispensatione loqueretur, sed solum cum de potestate absolventi à casibus occultis, & reservatis agebatur, ac proinde Episcopus existens extra propriam diocesim poterit dispensare in irregularitate qualibet cum sibi subditis, etiam extra propriam diocesim existentibus, quia iurisdictionem voluntariam vbi libet exercere potest, quae potestas in hoc decreto non videtur restricta (quidquid Bon. r. 1. disp. 7. de irregular. q. 5. sum. 1. num. 5. contrarium sentiat,) imò vt rectè explicuit Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 1. 1. à n. 16. etiam potestas absolventi quae in eo decreto Episcopis conceditur, non videtur limitari illis verbis: In diocesi sua; ad hanc enim limitationem astruendam clarioribus verbis vti debebat Concilium. Sicuti fecit, sess. 6. cap. 5. de reformat. cum prohibuit Pontificali exercere in aliena diocesi. Quapropter Episcopus existens extra propriam diocesim poterit sibi subditum in sua diocesi existentem, imò extra existentem absolvere, siquidem de iure id præstare poterat: ut notavit Suar. disp. 41. sect. 2. num. 11. in fine. Petr. de Ledem. r. 2. sum. tract. 1. cap. 6. post 10. conclus. difficult. 1. Et colligitur ex ipso textu Concilij, si rectè expendatur. Nam verba illa in diocesi sua non coniunguntur cum subditis, sed potius virgulam interpositam inter subditos, & diocesim sua. Inquit enim Concilium: Liceat Episcopis &c. quoscumque sibi subditos, in diocesi sua absolvere. Adde diocesim propriam esse Episcopi, non subditorum, ac denique si non offenditur tranquillitas, & pax ex eo quòd Episcopus in aliena diocesi existens, absolvat subditum in propria diocesi existentem, neque etià offendatur ex eo quòd subditus extra diocesim existens ab Episcopo in propria existente, præcipuè cum id faciat pro solo conscientia foro. Quapropter legitimus sensus horum verborum est quem tradit Sanch. dicto lib. 2. cap. 1. num. 17. vt ex illis verbis nullo modo iurisdictioni Episcopi limitetur, sed potius extendatur. Praesent enim hunc sensum: potest Episcopus quoscumque sibi subditos, vel qui propriè, & per se subditi sunt, eo quòd in sua diocesi domicilium habent, vel qui ei subduntur ratione existentiae in sua diocesi tametsi domicilium non obtinuerint, absolvere à quibuscumque casibus &c. Efficitur ergo Episcopus absolvere, & dispensare cum subdito posse, etiam si uterque extra diocesim existat.

10 Tertia conditio à Conc. Trident. requisita pro dispensatione irregularitatis est, vt ortum habeat ex delicto occulto, neque ad forum contentiosum deducto. Pro cuius explicatione adverte, quòd sæpè traditum est, occultum dici quòd est probari testibus posse, ignoratur tamen à maiori parte populi, seu communitatis, in qua ad minus decem resident, vbi delictum commissum est, ideòque occultum notorio opponitur. Quod si de delicto in vna parte publico, & notorio, in alia vero vbi nec scitur, nec timetur probabiliter sciendum esse, petatur absolutio, vel dispensatio, censet Sanch. lib. 2. cap. 1. num. 21. Auila 2. p. de censur. cap. 7. disp. 1. dub. 11. concl. 3. & 7. p. disp. 10. dub. 6. concl. 2. post Episcopum virtute huius decreti Conc. Trident. dispensare in ea irregularitate, quia esse occultum, vel non occultum debet intelligi in ordine ad locum, in quo petitur dispensatio. Ceterum mihi oppositum probabilis videtur: quia hæc irregularitas dici non potest ex delicto occulto provenire, nam quod in vna parte publicum est, absolute publicum dici debet. Aliàs si supradicta sententia vera esset, nulla ferè inueniretur irregularitas in qua Episcopus dispensare non posset; quia nulla est quæ alicubi ignota non sit, ac proinde poterit irregularis morando domicilium, vel in ea diocesi maiore parte anni commorando ab illius Episcopo absolutionem impetrare. Denique irregularitatem esse ad forum contentiosum alicubi deductam sufficit, vt interim non possit ab Episcopo absolvi, seu dispensari, tametsi dispensatio petatur eo in loco vbi irregularitas ad forum contentiosum deducta non est, neque periculum est vt publicetur. Ergo idem est dicendum de irregularitate

in vno loco publica, non posse inquam in alio dispensari: iterum dum publica est: sicut ex parte docet Suar. r. 4. disp. 30. sect. 2. m. 2. in fine.

Ad forum contentiosum censetur irregularitas deducta, quando delata est iudici, & insuper delatio parti intimata: nam actus citationis est primus actus iudicij teste Sanchez lib. 8. de matr. disp. 3. 4. num. 58. Matanza de ordine iudicario 6. p. intro. num. 2. Et fauet textus in cap. penult. de foro comper. vbi legitime citatus debet caulam prosequi coram iudice legitime citante, non obitare quòd post citationem mutaverit forum. Idem traditur instituta de actionib. in prin. ibi: Iudicium incipit vbi primum actio intenditur, & sic antequam reus respondeat, sed non antequam citetur. Quocirca etiam ad iudicem delatum sit crimen; si tamen reo delatio non sit intimata, dici nequit ad forum contentiosum crimen esse deductum. Imò si credendum est communi resolutioni affirmanti iudicium incipere non à citatione, sed à litis contestatione, poterit Episcopus dum non fuerit lis contestata ab ea irregularitate absolvere. Quod verò iudicium à litis contestatione incipiat, tradit Glossa in leg. si is qui Roma, verbo iudicium. Et Glossa in leg. iudicium ff. de iudicij. Et Glossa in cap. relatum de officio delegati: & in cap. unico de liti. contestat. Decius & Alciac in Rob. de in ius vocando. Gundifalvus de Paz in sua præc. r. 1. in 1. annotat. num. 70. & 36. & probari potest ex cap. gratum de officio delegati, ibi: Citatione facta negotium sit quasi ceptum. Ergo non est ceptum negotium proprie, sed improprie, ideòque quæ sunt ante liti. contestationem ante iudicium fieri dicuntur, iuxta leg. si qui se denul. ff. de rei vindicat. & leg. amplius ff. Rem ratam habere. & leg. 1. ff. de liti. contestat. Vnde Baldus in cap. 1. de liti. contestat. opposit. r. inquit: Litis contestationem fundamentum esse, & lapidem angularem totius iudicij. Neque obstat per citationem perpetuati iurisdictionem, vt traditur in suprad. cap. propositi de foro comper. quia ad perpetuandam iurisdictionem, sufficit iudicium esse quasi ceptum, etiam ceptum non sit, vt docet Paz supra multis relatis. Ex qua doctrina necessario inferitur posse Episcopum dispensare in illa irregularitate, de qua non fuerit lis contestata, quia vtique tunc ad forum contentiosum, hoc est ad iudicium deducta non est simpliciter, & absolute, licet improprie fuerit per citationem deducta.

Quod si reus postquam irregularitas est deducta ad forum contentiosum ex defectu plenæ probationis, vel fallis probationibus absolutus fuerit ab instantia, vel oblatione iudicij, & à fortiori per sententiam definitivam, in eo casu poterit Episcopus cum illo dispensare; quia delictum illud est occultum, & iam se habet ac si non esset ad forum contentiosum deductum; quia delictum illud eo iudicio est terminatum, & reus absolutione purgavit infamiam, non solum quando definitivè est absolutus, sed etiam quando est absolutus per sententiam interlocutoriam, siquidem abque nouis iudiciis, & probationibus non potest subici iudicio. Hæc enim est differentia, vt rectè adnotat Conarum, lib. 1. variar. cap. 1. num. 8. inter absolutionem definitivam, & absolutionem ab instantia, & obseruatione iudicij; quòd absolutione definitiva posita, iam non potest amplius illud crimen in iudicium deferri, bene tamen potest post absolutionem interlocutoriam, dum modo nouæ probationes, non quæ iudicia reperiantur, sed non aliter. At quocumque ex his modis reus absolutus sit iudicium finitum est, ideòque irregularitas dispensari poterit. Sicuti tradit Henricq. lib. 1. 4. cap. 20. numero 4. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 3. 4. num. 57. Et 58. & lib. 2. in decal. cap. 1. num. 21. Auila 7. p. disp. 10. dub. 6. §. secundum in arduum. Molina tract. 3. disp. 79. n. 8. Filliuc, tract. 20. c. 10. n. 169. Bonac. r. 1. disp. 7. q. 5. p. 1. n. 5. vers. dixi.

Verum si delictum in iudicio integrè probatum sit, & reus sit condemnatus, & punitus, existimant Henricq. Sanch. Auila, Gaspar Hurtado difficult. 20. num. 68. & inclinat Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 1. cap. 9. num. 6. eo casu posse Episcopum dispensare, quia iam est facta actum finis, ob quem Concilium dispensandi potestatem Episcopus denegauit, cum delictum ad forum contentiosum deductum est. Finis namque Concilij fuit, ne reus à delictis publicis, eorumque penis absolueretur, aut dispensaretur, quia prius publico scandalo satisfaceret, neque auctoritas iudicium minueretur, si pendente eorum iudicio reus absolueretur. Quæ rationes cessant finitum iudicio, & delinquentem punito, ideòque illa verba Exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, debent intelligi formaliter, id est de tempore quo deducta sunt, vt expressè aduertit Sanch. lib. 2. cap. 1. n. 21. Henricq. lib. 1. 4. cap. 20. n. 7. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 1. cap. 9. num. 5. Verum est hæc doctrina probabilis sit, probabilis existimo eo casu non posse Episcopum absolvere, seu dispensare in irregularitate ex eo delicto contracta, non quia impediatur ex eo quòd ad forum contentiosum delictum deductum sit, sed quia posita illa deductione, & illius delicti integra probatione, & condemnatione delictum publicum est, & notorium notorie iuris: at in Trident. non est concessa facultas dispensandi in irregularitate

irregularitate

irregularitate, quæ ex publico, & notorio delicto oritur, sed solum in ea quæ ex delicto occulto provenit, vel ad forum contentiosum non est deducta. Ergo in hac irregularitate Episcopus dispensare nequit. Sic Ioan. Guier. lib. canon. 99. cap. 3. Nicol. Garcia 7. p. de benef. cap. 1. num. 50. Bonac. disp. 7. q. 1. pun. 1. num. 6. circa finem.

14. Quarta conditio quæ videtur in iis dispensationibus postulari est, ut proficiat dispensatio pro solo conscientie foro. Sed ut bene advertit Sanch. lib. 2. in decalog. cap. 1. numero 12. illa verba: *In foro conscientie*, non sunt apposita cum de dispensatione sermo, haberetur, sed cum agitur de absolutione à casibus referuntur. Quocirca cum hæc potestas dispensandi absolute concedatur non solum pro foro conscientie, sed etiam pro foro externo proficere debet.

Præter Episcopos Prælati regularibus in ordine ad suos subditos varia privilegia conceduntur, ut in irregularitatibus dispensare possint, ut videtur est in Compendio privilegior. mendi. can. verbo irregularitas, & in nostris privilegiis verbo dispensatio. Et hæc tradit Rodrig. q. reg. 1. q. 2. per totam. Henric. lib. 12. cap. 6. num. 11. Aulia 7. p. disp. 8. dub. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 9. num. 7.

15. Ad extremum monet Henric. lib. 14. cap. 18. num. 3. Maiol. lib. 2. de irregularitat. cap. 2. in fine. Sanch. lib. 8. de dispensation. disp. 3. num. 3. Suar. de censur. disp. 4. sect. 2. num. 15. Aulia 7. p. de irregular. disp. 10. dub. 1. Sayrus lib. 7. cap. 14. numero 5. Bonac. disputat. 7. de irregular. q. 5. pun. 1. circa finem, & alij, quia hæc est iurisdictioni voluntaria, sicut & absolutio & iure ordinatio Episcopis competens, ac proinde delegabilia.

16. Secundo monet Henric. lib. 12. de matr. cap. 10. numero 3. & lib. 13. de excommunicat. cap. 30. num. 3. & lib. 14. de irregular. cap. 7. num. 5. Nauarr. cap. 27. num. 32. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 2. num. 7. Aulia 7. p. de irregular. disp. 10. dub. 3. si plures sint irregularitates, de quibus impetranda est dispensatio necessarium esse mentionem facere illarum, quæ sunt ob diversis delictis contractæ, quia alteri potest vna, & non alia. Si vero irregularitates eiusdem rationis sint, videlicet quia sæpius celebrati in excommunicatione, plures occidisti, est opus non sit exprimere vices in particulari, in quibus irregularitas contracta est, ac necessarium est saltem in genere eas exprimere, ut pro omnibus dispensatio concedatur, quod de irregularitate homicidij videtur certum cum ibi plures irregularitates contrahantur, ut advertit Suar. disp. 4. sect. 3. n. 28. Coninch. disp. 18. dub. 14. in fine.

17. Tertio monet Paul. Layman. dicto lib. 1. sum. tract. 5. par. 5. cap. 9. circa finem, exceptionem à potestate, seu privilegio dispensandi religionibus, & à fortiori Episcopis concessio, strictè interpretandam esse. Unde si in privilegio excipitur bigamia, non de similitudinaria, sed de propria intelligi debet. Si excipiatur homicidium voluntarium; intelligendum est iniustum, & directè volitum, non tamen quod commissum est in sui defensionem, excedendo moderationem iustæ tutelæ, aut quod ex subita ira commissum est, quia hæc homicidia casualia censenda sunt, ut notat Coninch. disp. 18. dub. 14. conclus. 5.

18. Quarto docent ex communiori sententia Sylvest. verbo dispensatio, q. 15. & verbo irregularitas, q. 28. Henric. lib. 14. cap. 17. num. 4. Sayrus lib. 7. thesauri, cap. 14. n. 11. Maiol. lib. 5. de irregular. cap. 1. num. 8. Suar. disputat. 4. sect. 3. num. 4. Aulia 7. p. disp. 10. dub. 6. Bonac. disputat. 7. q. 5. pun. 1. in fine, & alij apud ipsos, Episcopum, vel Prælatum consensum irregularitatis in qua dispensare potest, si admittat hunc irregularitatem ad ordines suscipiendos, vel beneficium, censendum esse dispensasse, (tamen contractum sentiat Nauarr. in sum. cap. 2. num. 74.) quia non debet præsumi voluisse peccare. In foro autem externo nullatenus hæc tacita dispensatio à Prælato inferiori Pontifici admittitur, quia in iure communi inferior Pontifex dispensationem concedere nequit non præmissa causæ cognitione, ut pluribus firmant Glossa in præmissa causæ cognitione, ut pluribus firmant Glossa in cap. 2. verbo dispensatum. Et ibi Panormit. & Ioan. Andreas de schismat. Selua de benef. 3. p. q. 10. num. 9. Rebuff. pract. benef. 2. p. dispensat. numero 15. Sayrus lib. 7. cap. 14. numero 13. At hæc causæ cognitionem non probatur præmissam esse. Ergo dispensatio facta non censetur. Atque ita tradit Panorm. Ioan. Andr. Felin. Innocent. Nauarr. quos refert, & sequitur Suar. d. cap. 14. num. 13. & segg.

19. Quinto docent Antonin. in cap. postulasti, num. 10. de Rescriptis. & ibi Immola num. 4. Felin. num. 10. & cap. fin. num. 5. de Simonia. Burgalio de irregular. 2. p. sit. de interpretat. num. 7. Ita, verbo dispensatio num. 14. Sayrus lib. 6. thesauri, cap. 1. num. 22. & lib. 7. cap. 14. à num. 22. & alij relati à Sanch. lib. 8. de matr. disputat. 1. num. 27. dispensatum ad ordines etiam à Pontifice non idè ceteri dispensatum à beneficia curata, dignitates, & prælaturas, bene tamen ad beneficia simplicia, quia hæc ordinati concedi solent. Quæ doctrina si de dispensatione ad ordines maiores loquamur, certa esse videtur cum nullum debeat factis initiari qui beneficium non habeat ex Trident. sess. 2. cap. 2. de reformat. nam esto aliquando ex

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Parisi V. L.

titulo patrimonij, vel pensionis inicietur, id quasi ex dispensatione fit ob necessitatem, vel utilitatem Ecclesie. Sicut advertit Sanch. lib. 8. de matr. disputat. 1. num. 27. At si sermo sit de dispensatione minores ordines, etiam prædicta sententia probabilis sit, longè vetiorem existimo ex ea dispensatione beneficii dispensationem non inferri; quia non necessarid connectuntur, ut optimè aliis relatis probat Sanch. dicto lib. 8. disp. 1. num. 27.

Sexto pluribus firmat Sanch. lib. 8. de matr. disputat. 1. numero 26. dispensatum ad ordines ad solos ordines minores ceteri dispensatum, quia dispensatio strictè interpretanda est, & sufficienter suum effectum fortitur dispensatione pro minoribus ordinibus concessa. Verum si hæc dispensatio initiata minoribus ordinibus superueniat, intelligi debet facta pro maioribus, ne frustra esset & inutilis, quod in omni privilegio, & dispensatione vitandum est. Sicut docet Sanch. loco allegato.

Septimo tradunt Angel. verbo irregularitas, num. 34. & ibi Sylvest. q. 9. num. 11. in fine. Armilla num. 8. Henric. lib. 14. cap. 17. num. 4. ad finem. Episcopum tibi concedentem litteras dimissorias ad ordines eo ipso concedere facultatem, ut ab ordinante dispensatis in irregularitate, aliòve impedimento, quod susceptionem ordinum impedit, quia horum dispensatio necessaria præmittenda est ordinum susceptioni, ac proinde concessa facultate ad suscipiendos ordines censenda sunt concessa ea sine quibus ordines suscipi nequeunt. Cap. praterea, de officio delegati, leg. 2. ff. de iurisdic. omni iud. Verum hæc doctrina solum admittenda est cum Episcopus concedens dimissorias consensu esset irregularitatis, & impedimenti, quo ad ordines suscipiendos tenebatur, nam eo ipso censendus est vel ipse dispensare, vel facultatem dispensandi Episcopo ordinatur concedere. At si ipse ignarus impedimenti dimissorias litteras tradat, verius censetur inde non inferri facultatem concessam, ut in irregularitate, aliòve impedimento dispensatis, quia esto dispensatio irregularitatis, alteriusve impedimenti præmittenda susceptioni ordinum sit, non tamen est necessarium præmitti ab eo qui ordines ex delegatione collatus est, cuique sola facultas ordinandi est concessa, sed à legitimo superiore. Deinde admittimus concessam facultate ad vnum, concessam ceteri ad ea omnia quæ ex eo vno consequuntur, negamus tamen ex facultate alicui concessa suscipiendi ordines ab alieno Episcopo inferri, potestatem ei concessam esse in irregularitate, aliòve impedimento dispensandi; quia hæc facultates diversæ sunt, neque vna alteri connectitur, & plerumque contingit ab alieno Episcopo ordines suscipi, quin vlla dispensatio præmittatur. Sic alios referens docet Sanch. lib. 8. de matr. disputat. 1. num. 25. Vide quæ diximus tract. 3. de legib. disp. 5. de priuil. & disp. 6. de dispensationib.

PUNCTUM VIII.

De irregularitate orta ex bigamia.

1. Quid sit bigamia, & quotuplex?
2. Explicatur bigamia propria.
3. Explicatur bigamia interpretativa.
4. Contrahens matrimonium cum vidua, vel corrupta ab alio, contrahit bigamiam interpretativam.
5. Item contrahit hanc bigamiam per accessum ad propriam uxorem, postquam illa adulterium commisit.
6. Hæc irregularitas etiam si ignorans coniugis adulterium illam carnaliter cognoverit, tamen si alij contrarium sentiant.
7. Item contrahitur bigamia, si contracto matrimonio, & consummato post mortem coniugis sacris initiis, & sic initiatus matrimonium contrahere, & consummare.
8. Non videtur improbabile te ab irregularitate in predicto casu esse immunem.
9. Aliqui extendunt hanc interpretativam irregularitatem ad eum qui post matrimonium valde contractum aliud inualidum init, & consummat, ignarus impedimenti dirimentis, sed non approbatur.
10. Irregularis videtur esse contrahens duplex matrimonium etiam si utrumque inualidum sit.
11. Quæ sit bigamia similitudinaria.
12. Clerici in sacris constituti contrahentes matrimonium irregulares sunt, tamen si non irregularitate bigamia.
13. Bigamia irregularitatis privatur bigamum omni privilegio clericali.
14. In qualibet bigamia Episcopus dispensare potest tum ad ordines suscipiendos, tum ad illorum usum.
15. Episcopus potestatem non habet dispensandi cum bigamis propriis, & interpretativis.
16. Quoad bigamiam verò interpretativam si ex delicto ortum habeat, probabile est posse Episcopum dispensare.
17. Quoad ordines minores, & beneficium simplex, probabile est posse Episcopum cum bigamis propriis dispensare.